

ДРИНОВСЬКИЙ ЗБІРНИК

ТОМ VII

Сьомий том є збірником статей за матеріалами VII Дриновських читань (Харків, 2013 р.), присвячених 175-річчю від дня народження М. Дринова, а також кількох наукових форумів, що відбулися на базі університетського Центру болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова протягом 2012–2013 рр. Крім тематичних розділів представлені традиційні для «Дриновських збірників» рубрики: «Джерела та джерелознавство», «Рецензії», «Наукове життя», «In memoriam». Розраховано на професійних істориків, студентів гуманітарних факультетів й широкий читацький загал.

Седьмой том представляет собой сборник статей по итогам VII Дриновских чтений (Харьков, 2013 г.), посвященных 175-летию со дня рождения М. Дринова, а также нескольких научных форумов, состоявшихся на базе университетского Центра болгаристики и балканских исследований имени М. Дринова в 2012–2013 гг. Кроме тематических разделов представлены традиционные для «Дриновских сборников» рубрики: «Источники и источниковедение», «Рецензии», «Научная жизнь», «In memoriam». Рассчитано на профессиональных историков, студентов гуманитарных наук и широкий круг читателей.

Volume VII presents a collection of articles on the basis of VII Drinovskih Readings (Kharkov, 2013), dedicated to the 175th anniversary of the birth of M. Drinov, as well as several scientific meetings, held on by the Bulgarian center university and Balkan research named after M. Drinov in 2012-2013. In addition to topics presented by traditional for “Drinovskiy collections” section: “Sources and Source”, “Reviews”, “Scientific Life”, “In memoriam”. Designed for professional historians, students of humanities and wide range of readers.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Центр болгаристики та балканських досліджень
імені Марина Дринова

Харківське міське товариство болгарської культури
імені Марина Дринова

Болгарська академія наук
Інститут історичних досліджень
Комісія істориків Україна – Болгарія
Община Панагюриште

ДРИНОВСЬКИЙ ЗБІРНИК ТОМ VII

ИЗДАТЕЛСТВО НА БАН
„Проф. МАРИН ДРИНОВ“

Харків – Софія • 2014

*Рекомендовано Науковою радою Центру болгаристики та балканських досліджень
імені М. Дринова (протокол № 2 від 6 жовтня 2014 р.)*

Редакційна рада

М. Г. Станчев (Україна) – голова, Д. Айдачич (Сербія), П. Бахмайер (Австрія),
І. Тодев (Болгарія), Н. Белішки (Болгарія), Л. В. Горіна (Росія),
І. Ілчев (Болгарія), К. Косев (Болгарія), Г. Марков (Болгарія),
Ю. М. Могарічев (Україна), В. Ю. Саленков (Україна), Ю. Є. Хидзик (Україна),
Н. Н. Червенков (Молдова), Г. Й. Чернявський (США).

Редакційна колегія

Страшнюк С. Ю., доц., к.і.н. (головний редактор, Харків); Стоянов І., проф., д.і.н. (заст. головного редактора, Велико Тирново); Сорочан С. Б., проф., д.і.н. (заст. головного редактора, Харків); Ченчик Д. В., доц., к.і.н. (відповідальний секретар, Харків); Бурдяк В. І., проф., д. політ. н. (Чернівці); Віднянський С. В., проф., д.і.н. (Київ); Гришина Р. П., проф., д.і.н. (Москва); Дроснева Е., доц., д-р (Софія); Козлітін В. Д., проф., д.і.н. (Київ); Кравченко В. В., проф., д.і.н. (Едмонтон); Куделко С. М., проф., к.і.н. (Харків); Мартем'янов О. П., доц., к.і.н. (Харків); Микитенко О. О., п.н.с., д.ф.н. (Київ); Мілова М. І., проф., д.політ.н. (Одеса); Мільчев В. І., проф., д.і.н. (Запоріжжя); Муртузалієв С. І., проф., д.і.н. (Москва); Наумов С. О., проф., д.і.н. (Харків); Петков П. Ст., проф., д-р (Велико Тирново); Поліщук І. О., проф., д. політ. н. (Харків); Посохов С. І., проф., д.і.н. (Харків); Потрашков С. В., проф., д.і.н. (Харків); Пригарін О. А., доц., к.і.н. (Одеса); Радкова Р., проф., д.і.н. (Софія); Романюк О. І., проф., д.політ.н. (Харків); Тодоров І. Я., проф., д. і. н. (Ужгород); Торгіка О. О., проф., д.і.н. (Харків); Чижов О. П., доц., к.і.н. (Харків); Чорний Д. М., проф., д.і.н. (Харків); Чорний В. П., проф., к.і.н. (Львів), Яровий В. І., проф., д.і.н. (Київ).

Адреса редакційної колегії

Україна, 61022, Харків, м. Свободи, 6, Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова
Тел. / факс: (057)-707-55-47; E-mail: drinovcenter@gmail.com

Друкуються за підтримки Болгарської академії наук та общини Панагюриште (Болгарія)

СВІДОЦТВО

ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ДРУКОВАНОГО ЗАСОБУ МАСОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ Серія КВ № 122231-1115Р

ISBN: 978-954-322-812-6

- © Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014
- © Константин Атанасов Жеков, художнє оформлення, 2014
- © Видавництво Болгарської академії наук імені проф. Марина Дринова, 2014

ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В СЕВЕРНОТО ПРИАЗОВИЕ

А. Джельова, В. Н. Пачева

Джельова, А., Пачева, В. Н. Изучаване на български език в Северното Приазовие

В статията се разглежда спецификата на изучаването на българския книжовен език от етническите българи в Северното Приазовие в ситуация на езикова диглосия и интерференция. Поставени са основните проблеми при обучението. Посочени са постиженията и перспективите в овладяването на български език в чужда езикова среда.

Ключови думи: диглосия, интерференция, компетентност.

Джельова, А., Пачева, В. Н. Изучение болгарского языка в Северном Приазовье

В статье рассматривается специфика изучения болгарского книжного языка этническими болгарскими в Северном Приазовье в ситуации языковой диглосии и интерференции. Поставлены основные проблемы такого обучения. Отмечены достижения и указаны перспективы овладения болгарским языком в иноязычной среде.

Ключевые слова: диглосия, интерференция, компетентность.

Dzhelyova, A., Pacheva, V. N. The learning of Bulgarian in the Northern Priazovye

The article examines the specifics of learning literary Bulgarian language by ethnic Bulgarians in Northern Priazovye in a situation of language diglossy and interference. The main problems during teaching are discussed. The achievements and perspectives in mastering of Bulgarian language in a foreign language environment are indicated.

Keywords: Diglossy, interference, competence.

Българите от Северното Приазовие са едно от националните малцинства. Те са беганци от османското иго в българските земи и са пристигнали в Украйна в края на XVIII и началото на XIX в. Обръщаме внимание, че под гореозначения регион разбираме територията, на която се намират всички български села от Северното Приазовие – в Бердянски, Приазовски, Приморски, Акимовски район (Александровка, Андровка, Анновка, Бановка, Богдановка, Ботиєво, Великая Терновка, Волчанское, Вячеславка, Гирсовка, Гюневка, Зеленовка, Инзовка, Коларовка, Лозоватка, Луначарское, Мануйловка, Мариновка, Надеждино, Николаевка, Петровка, Преслав, Полоузовка, Радоловка, Райновка, Софиевка, Степановка Вторая, Строгановка, Трояни, Федоровка), градовете Мелитопол, Бердянск, Приморск и селищата от градски тип Акимовка и Приазовское.

От момента на заселването на българите на тази територия са се случили много политически и социално-икономически промени, но съхраняването на родния език остава един от най-важните проблеми в развитието на българския етнос. Историческите обстоятелства правят така, че Северното Приазовие става полиетнически регион, в който руският език се употребява като общ за всички етноси.

За съжаление, липсват достатъчно условия за развитието на българския език в чуждата езикова среда, тъй като езикът на преселниците функционира изолирано от книжовния език на метрополията. Същият факт обаче има и друга страна: езикът на диаспората в различните му диалектни прояви е съхранил ценни граматически особености и лексика, които очакват нови изследователи.

Още със самото си заселване в Бесарабия, а след това в Таврия българските преселници започват културно-просветна дейност. Културно-просветното дело в Украйна в диалектния език е разгледано от Стилиян Стоянов¹. Синхронното състояние на обучението по български език (1990–2002 г.) е представено от Е. Миланов², И. Симеонов³. За дълги периоди връзката между диалектите на преселниците и развиващия се български книжовен език е била прекъсвана. Сега обаче българите в Украйна имат възможност да изучават български език, литература и култура.

В последните двадесет години дейността на българската държава, отнасяща се до етническите българи на територията на Украйна и Молдова, е много по-целенасочена и организирана, отколкото реакцията на държавните институции и организации спрямо но-

воформираните български диаспори в Европа и Северна Америка, резултат на сериозните миграционни процеси в последно време. Значителен напредък е създаването на гражданското сдружение „Асоциация на българските училища в чужбина“ (АБУЧ) и провеждането на кръгли маси (2005, 2006, 2007) и срещи – конференции (2008, 2009, 2010, 2011), организирани от Държавната агенцията за българите в чужбина (ДАБЧ) и от Асоциацията на българските училища в чужбина, където се поставят и проблемите за изучаването на български в чуждоезиковата среда. Принос за развитието на обучението по български език е и финансираната програма „Роден език и култура зад граница“ на МОН. Разработват се проекти от академични и университетски колективи за преподаване на български език на малцинства в чуждоезиковата среда като втори или като трети чужд език. Обстоен анализ на направеното в последните години и на перспективите за българистиката с едно от нейните най-съществени направления – изучаването на български език в мултиетническа среда извън Р България, е направен от Ц. Иванова⁴.

Въпреки усилията от страна на ДАБЧ и на МОН за осигуряването на лектори по български език, литература и култура за университетите и училищата с изучаване на български език извън България, възможността за участие в различни проекти, финансирането (макар и недостатъчно) на закупуването на учебници, речници и други средства, в обучението по български език остават още много нерешени въпроси. Проблемите за разпространяване и изучаване на българския книжовен език в историческата диаспора на териториите на Украйна и Молдова са различни от проблемите при изучаването му от малцинствата на територията на България, а също и при изучаването му от децата на българските емигранти, установили се в европейските държави, САЩ и Канада. Но има и прилики. В историческата и новоформираната диаспора българският език се усвоява като втори или като трети език, след езика на съответната държава и още един актуален за нейната система на образование чужд език. Това налага гъвкаво и бързо реагиране, което, за съжаление, е далеч от необходимото.

От страна на МОН се осигуряват лектори по български език, литература и култура. Преподаването на български език в Мелитополския държавен педагогически университет (МДПУ) и в Мелитополското дружество за българска култура (МДБК) „Балкани“ се осъществява с лектори от Република България: 2002–2006 г. – С. Стоянов, 2006–2010 г. – Д. Димитрова, от 2012 г. – А. Джельова. Както е известно обаче, лекционните курсове от българи в Украйна са с непостоянен характер, т.е. заниманията може да прекъснат за една, две и повече години до назначаването на следващия лектор. А процесът на обучение по всеки език в чуждоезиковата среда не търпи такива отсрочки.

Освен това обучението по български език е невъзможно за всички етнически българи в южната част на Запорожка област. То е съсредоточено предимно в градовете – Мелитопол, Бердянск, Запорожие, Приморск. Участниците в процеса на обучение имат различни цели и мотиви и обучението трябва да е диференцирано. В Мелитопол в групите, изучаващи български език с лектор, мотивационното равнище е по-високо от средното – 79–89% и дори 90–100%. Това може да се обясни преди всичко с желанието за приобщаване към българската култура посредством езика, посещаване на прародината (всички групи възрастни) и дори получаване на висше образование в България (абитуриенти). Най-високото равнище е характерно за групите абитуриенти, които имат точно определена цел – постъпване във висши учебни заведения в България.

Обучението по български език, което се осъществява в Мелитополския държавен педагогически университет в групите студенти и в групите преподаватели и сътрудници на университета (основно – етнически българи и около 3–5% – просто желаещи да изучават български език), има факултативна форма. Образователна дейност се провежда също и в дружеството за културно-просветна дейност „Балкани“ в групи, сформирани по възрастов принцип – деца – 12 години, ученици 13–16 години (повечето – участници в ансамбъла) и възрастни (активисти на дружеството). Методиката на преподаване, която е ефективна за студентите и сътрудниците на университета, обикновено е неприемлива в различните групи деца и възрастни (50–70 г.), където предлаганият за изучаване материал не се усвоява, ако не се използват методи на обучение, отчитащи възрастовите особености, и ако не се прилага индивидуалният подход. За да бъде ефективен индивидуалният подход, преподавателят трябва да подготвя за всяко занятие цял комплекс от тренировъчни упражнения с различно равнище на сложност. От значение са и уменията му да обясни материала, съо-

бразно началното равнище на владеене на езика и мотивацията на обучавания, което изисква не само индивидуален подход, но и осведоменост за езиковата ситуация в региона.

В останалите селища с етнически българи българският език също се изучава факултативно в училищата, а разпределението на часовете е по остатъчен принцип, което води до ограничаване на хорариума. Например в Украинско-българския регионален многопрофилен лицей в гр. Приморск до 2009 г. седмичният хорариум за български език и литература е бил: 8. кл. – 4 часа български език, 9. кл. – 2 часа бълг. език, 10. кл. – 2 часа бълг. език и 1 час литература, 11. кл. – 4 часа литература. Сега часовете са намалени: 8. кл. – 3 часа бълг. ез, 9. кл. – 2 часа бълг. език, 10. кл. – 2 часа литература, 11. кл. – 2 часа литература. Подобен е нормативът и в училищата в Приморски район в селата Петровка, Манойловка и Инзовка – 1–2 часа седмично, което в мултиезикова среда е крайно недостатъчно за овладяването на книжовноезиковата норма на съвременния български език. Опит за компенсация е дейността на съботно-неделните училища. В това отношение усърдно се работи в с. Преслав и Коларовка. Трудно обаче е осигуряването на преподаватели, които трябва да пътуват до посочените места.

И тук се появява следващият проблем – създаването на достатъчен брой кадри с филологическо образование, които да провеждат обучението. За съжаление, от приетите годишно около 100 кандидат-студенти по Постановление № 103 на МС от 31.05.1993 г. много рядко, почти по изключение, някой се ориентира към филологическа специалност с български език. Една част от тях няма да се завърнат по родните си места след приключване на образованието в България, а други няма да останат и в България.

Въпросът с осигуряването на приемственост е сериозен и заради още един факт – невъзможността университетите в Украйна, в които се учи български, да подготвят необходимите кадри по следните причини: броят на преподавателите специалисти по български език и литература в университетите е крайно недостатъчен и трудно покрива норматива за часове по различните българистични дисциплини. Често се налага преподаването да се осъществява на руски или на украински език. В този случай студентите придобиват необходимата георетико-методическа компетентност, но познатията им за книжовноезиковата норма и възможността да използват български език не отговарят на изискванията.

Към посочените проблеми можем да добавим и още няколко. Организираните и провеждани летни езикови курсове в България са полезни за повишаване на равнището на българския, за запознаване с културата и историята на България, за придобиване на реална представа за съвременното състояние на страната. Те обаче са за ограничен брой кандидати. Организирант се и летни практики за студенти, изучаващи български език. Посещаването на курсовете и практиките се затруднява от проблеми, свързани с подготовката на необходимите документи, за което трябва както много време, така и средства.

Една от възможностите за преодоляване на част от посочените проблеми е самообучението. То може да допълва различните курсове и часовете по български език, недостатъчни по време и интензивност. За целта обаче е необходимо създаването на нови учебни помагала, и то от хора, които познават езика на българите в Украйна и проблемите на социолингвистиката. Създадените в последните години нови учебници и работни тетрадки за различни възрастови групи са съобразени с Общата европейска езикова рамка и са подходящи като начало за ученици и студенти, които не знаят български и за които той е втори или трети в езиковото обучение. Трябва обаче да се има предвид, че обучението в Северното Приазовие засяга младежи билингви, и то с билингвизъм (най-често руски и украински) при сродни езици. Изучаването на български език в ситуация на диглосия и на езикова интерференция при сродни езици (български, руски, украински) е различно от изучаването на български от чужденци или от малцинства в еднородна езикова среда (в България). Методиката на обучение трябва да бъде съобразена с тези особености, за да се развие би- или трилингвизъм, включващ и български. Необходимо е освен традиционната лексика, присъстващата в учебниците по български език като чужд, да се подбере и допълнителна лексика, чрез която да се създава езикова и културна компетентност посредством сравнителен и контрастен подход. Поради езиковата специфика на разглеждания район съществува риск нивото на знание на българския език да не се повиши заради употребата на сродни езици. Изискват се усилия в посока на задълбочаване на познанията за думи и граматически категории, които са различни в сродните езици и създават неяснота или двусмисленост при смесването им.

Предвид факта, че 50% от децата в Запорожка област са от смесени бракове и принадлежат едновременно на две културни системи, трябва да се използват всички възможности на родноезиковото обучение за създаване на хармонично единство между близките, но и различаващи се култури на базата на едновременно изграждане на системно-езикови, речеви и емоционални и социални компетенции⁵. Най-подходяща за формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература е основната образователна степен. Това е изключително важна за мултиетнически райони, в които от първостепенно значение е разбирането на културната идентичност, зачитането на другостта, проявите на толерантност, формирането на съпричастност⁶. Езиковото обучение, развиващо емоционална и социална компетентност, може да помогне за преодоляването на актуалните в съвременното афективни прояви на учениците, в резултат на усложнените социално-икономически и политически проблеми.

Като вариант на самообучението за учениците от по-горните класове е полезно и смесеното обучение. При това обучение традиционното преподаване може да бъде допълнено с електронно обучение – особено при по-големи ученици, кандидат-студенти и работещи. Смесеното обучение е модел, който най-добре може да удовлетвори различните потребности чрез разширяване и задълбочаване на основните системно-езикови и речеви компетенции, придобити в традиционния курс за първоначално усвояване на българския език. Подобна стратегия ще помогне на обучаваните да преценят собственото си равнище на владеене на български според Общата европейска езикова рамка с нейните 6 степени: A1, A2, B1, B2, C1, C2, за да работят последователно и целенасочено по овладяването на следващите равнища, съобразно потребностите си. Една от основните цели на обучението по български е *комуникативната*, с оглед на прагматичната ориентация на обучаваните, което значи създаване на умение за общуване в ежедневието (първо елементарно ниво – A1) и умение за участие в разговори по ежедневни теми, размяна на несложна устна и писмена информация, изразяване на мнения (второ/трето ниво A2/B1)⁷.

Категорията компетентности е динамична и най-общо се представя като съвкупност от знания, умения, способности и поведение, които се формират и прилагат, за да се постигат желаните резултати. Тя се създава и усъвършенства. Компетентността днес се приема като система от различни видове – езикова, социолингвистична, дискурсна, стратегийна, социокултурна, социална и пр.⁸ Основа на общата компетентност е езиковата компетентност с двете основни функции на езика – комуникативна и когнитивна. Ако в ранна възраст за изграждането на компетентност при етническите българи в мултиезикова среда е достатъчно изучаването на български език и литература, за по-късната и зрялата възраст е необходима много по-голяма лична активност. Целенасочената работа в тази посока не само може да компенсира различни дефицити, но и да усъвършенства личността.

В този смисъл трябва да се работи за активизиране на потенциала на изучаващите български език чрез включването им в различни обществени инициативи. Лекторите по български език, изпратени от МОН, и местните преподаватели трябва не само да осигурят участие в организациите от Българското посолство в Киев или от Министерството на образованието и науката на Украйна конкурси и олимпиади за ученици и студенти, а да популяризират актуалните в страната културно-исторически събития, към които да се приобщат и етническите българи от Северното Приазовие. Особено полезно в това отношение е представянето на постиженията на съвременната българистиката. Тук ще споделим опита си за съвместна научноприложна дейност по повод 250 години от създаване на „История Славянобългарска“ на Паисий Хилендарски – събитие, отбелязано в календара за чествания през 2012 г. на ЮНЕСКО (по решение на XXXVI сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО, състояла се в края на 2011 г. в Париж). Разгърнатата се в България научно-културна дейност, мотивирана от Паисиевата фраза: „*О неразумни и юроде! Защо срамуваш да се наречеш българин и не четеш, и не говориш на своя език?*“⁹, беше представена и пред етническите българи в областта. Като съвместна инициатива между Пловдивския университет и Центъра по българистика при МДПУ беше презентирана работата по проект на тема „*От идеята за историята към националното, космополитното и глобалното: преписите и преправките на „История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски и културноидентификационните модели на XVIII–XXI в.*“ (Проект № НИ13 ФЛФ014/20.03.2013 от 23.04.2013 на Фонд „НИ“ на Пловдивски университет „Паисий

Хилендарски“). В МДПУ „Б. Хмелници“ и в Института по филология и социални комуникации в Бердянския държавен педагогически университет бяха изнесени публични лекции от А. Джелюва и М. Пачева: „Паисий Хилендарский и его „История Славяно-болгарска“ в Болгарин и в Украйне. Списки, переработки, исследования“ (05.11.2013 в МДПУ) и „История слов'яноболгарська“ у Болгарії та за її межами. Списки. Опрацювання. Дослідження (06.11.2013, БДПУ). Подобни прояви съответстват на новите тенденции за обучението по български език, които целят превръщането на езиковото обучение в обучение по култура¹⁰ и създаването на модел за запазване на идентичността при интензивен межкултурен обмен.

В този смисъл изключително значение има дейността за възстановяване на прекъснатите връзки на българските преселници от Северното Приазовие с българите от територията на страната. Главен посредник в интеркултурните контакти са етническите българи, съзатели и сътрудници в обединения от типа на центровете по българистика. Те са хора, утвърдени в научната или социалната сфера, които имат възможност за целенасочена дейност. Университетските центрове по българистика (ЦБ) в украинските университети разширяват дейността си извън научната и преподавателската работа в няколко посоки: 1) Осъществява се интензивно сътрудничество между българистичните центрове – ЦБ в Киевския национален университет „Тарас Шевченко“, ЦБ „Марин Дринов“ в Харковския национален университет „В. И. Каразин“ и ЦБ в Мелитополския държавен педагогически университет „Богдан Хмелници“; 2) Посочените българистични центрове работят заедно с всички университети и институти за изучаване на българския език: с Одеския национален университет „И. И. Мечников“, с Львовския национален университет „Иван Франко“, с Бердянския държавен педагогически университет, с Киевския славистичен университет, а също и с действащите училища и лицеи; 3) Привличат се преподаватели, студенти и граждани, които едновременно с изучаването на български език са ангажирани и с други дейности за разпространяването на българския език и култура. Работи се „на терен“ едновременно в България и в Северното Приазовие, като се обхващат различни групи.

Центърът по българистика в МДПУ организира научни сесии и конференции и провежда на всеки две години Приазовски българистичен семинар (I, II, III, IV – 2012), чиито материали се издават в поредицата „Българите от Северното Приазовие“. Сред основните насоки в дейността на Центъра е разширяването на извънуниверситетската дейност. Между Центъра по българистика (ЦБ) към МДПУ „Богдан Хмелници“, МДБК „Балкани“ в Мелитопол и община Сливен, откъдето са част от преселниците в Северното Приазовие, е установено трайно и ползотворно сътрудничество. Провеждат се най-различни мероприятия както в България, така и в Украйна. Изключителен принос има председателят на Центъра по българистика Сергей Пачев, както и сътрудниците Валентина Пачева, Мария Пачева, Арина Митева. През лятото на 2012 г. членовете на ръководствата на ЦБ към МДПУ и МДБК „Балкани“ Наталия Краско и Людмила Козар посетиха жителите на с. Гаврилово (Дермендере) и с. Трапоклово (Трапокло), пред които представиха историята, етнологията и съвременна поезия на таврийските българи. Есента на същата година в Запорожка област гостува делегация от Община Сливен и фолклорен ансамбъл от с. Тополчане, които взеха участие в научнопрактическата конференция, организирана от ЦБ към МДПУ, на тема: „Мелитопол – Сливен: теоретически и практическите аспекти международното партньорство“ (14–17.09.2012). Фолклорният ансамбъл изнесе концерти по повод честването на 150 години от преселването на българите от Бесарабия в Таврия, в с. Трояни, гр. Бердянск и гр. Мелитопол. Така етническите българи в Запорожка област имат възможност да сравняват своя език, обичаи и култура с тези на селищата от страната, от която произхождат.

На 07.08.2012 г. бе учреден Обществен съвет за сътрудничество с Бесарабско-Таврийската диаспора (ОССБТД) с център Сливен с участието на зам.-председателя на ЦБ към МДПУ и преподавателя в МДПУ Наталия Краско. След подписването на Договор за сътрудничество между МДПУ и РИМ – Сливен се проведе международна археологическа и етнографска практика за студенти-историци от МДПУ в РИМ – Сливен и в региона. Студентите изучават предварително български език към Центъра по българистика.

Културният обмен е изключително интензивен и не е възможно изброяването на всички инициативи. Но не може да не отбележим някои от тях. На 17.06.2013 г. пред обществеността на Сливен бе направена официална театрализирана презентация на стихосбирката „Самодива“ на таврийската българска поетеса Людмила Козар – член на ЦБ към МДПУ.

На 1–03.11.2013 г. членове ОССБТД Сливен И. Иванов, Н. Краско, Н. Топалова взеха участие в работата на Втория велик събор на българите по света в град Варна, България, в пленарни заседания и по секции, където бяха обсъдени много въпроси, в това число и въпросът за изучаването на българския език и култура зад граница.

В обучението по съвременен български книжовен език в Северното Приазовие се съчетават традициите със съвременните методи и експерименти. Езиковата ситуация в Северното Приазовие предполага решаване на сложен комплекс от задачи. За целта е необходима адаптивна методика, защото българският език трябва да се изучава едновременно и като роден, и като чужд, с прилагане на диференциран и интегративен подход, което е необходимо за съхраняването на националното самосъзнание на българския етнос в Северното Приазовие.

¹ Стоянов, С. Просветното дело сред българските общности в Украйна. – URL: <http://litnet.bg/publish11/stilian.stoianov/prosvetnoto.htm> (дата обращения: 19.02.2014).

² Миланов, Е. Просветното дело сред българските общности зад граница в периода 1990–2002. – URL: <http://falmis.org/virtualna-biblioteka/prosvetnoto-delo-sled-bulgarskite-obshtnosti-zad-granica> (дата обращения: 10.02.2014).

³ Симеонов, И. Изучаването на български език и литература в Одеска област на Украйна. – URL: <http://litnet.bg/publish8/isimeonov/ukraina.htm> (дата обращения: 09.02.2014).

⁴ Иванова, Ц. Българският език в европейското университетско образование – статус, проблеми, перспективи. – URL: http://litnet.bg/publish_10/civanova/bylgarskiat.htm (дата обращения: 16.02.2014).

⁵ Иванова, Ц. Българите в чужбина, българският език, българската културна идентичност и българската държава. – URL: <http://president.bg/docs/1352300257.pdf> (дата обращения: 15.02.2014).

⁶ Николова, Д. С. Родноезиковото обучение като средство за съхраняване на националната идентичност и формиране на независима творческа личност // Материали міжнародної наукової конференції „IV Приазовський болгаристичний семінар“. Серія „Болгари Північного Приазов'я: історія, мова та культура“. Книга 4. 2012, с. 82.

⁷ Врина-Николов, М. Изграждането на многоезична и многокултурна обединена Европа: предизвикателство за преподаването на по-малко разпространени езици. – URL: <http://litmet.bg/publish1/mvrinat/izgrazhdaneto.htm> (дата обращения: 17.02.2014).

⁸ Нешкова, Р. Формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен: автореф. на дис. ... доктор по педаг. науки. София, 2012, с. 7, 8. – URL: https://www.uni-sofia.bg/.../R_Neshkova_avtoreferat.pdf (дата обращения: 10.02.2014).

⁹ История славеноболгарская, собрана и нареждана Паисием иеромонахом... Стъмки за печат по първообраз Йорд. Иванов, София, 1914. – URL: http://www.pravoslavieto.com/books/history_paisij/ (дата обращения: 2.02.2014)

¹⁰ Петров, А. Обучението по български език – обучение по култура (Опит за футурологичен анализ). – URL: <http://litnet.bg/publish/apetrov/kultura.htm> (дата обращения: 08.02.2014).

ЗМІСТ

ДО 175-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАРИНА ДРИНОВА

<i>Митрополит Русенски Наум (Димитров). (София)</i> Дело на академик Марин Дринов в паметта на Българската православна църква	5
<i>Микитенко, О. О. (Київ)</i> Фольклористична діяльність М. Дринова як «енциклопедія слов'язнавства»	11
<i>Николова, Н. (София)</i> Стилони разновидности в научните трудове на Марин Дринов	19
<i>Станчев, М. Г., Страшинок С. Ю. (Харьков)</i> Продолжая научную традицию: харьковская болгаристика между Дриновскими чтениями (1988–2013 гг.)	26
<i>Величкова, Цв. (София)</i> «Дигитален архив Марин Дринов» – результати и перспективи	44
<i>Бутучел, Р. (Санкт-Петербург)</i> Влашкие господари и борба за Видин: епизоди балканской политики второй половины XIV в.	50

ДОБА НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ТА УКРАЇНСЬКО-БОЛГАРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ

<i>Леонтъева, А. А. (Москва)</i> «Потомки Абдуллаха» в болгарском обществе в конце XVII–XVIII вв. (по данным кадийских регистров)	54
<i>Свириденко, В. О. (Харків)</i> Церковно-національний рух доби Болгарського Відродження як «мирна революція»	60
<i>Миколенко, Д. В. (Харків)</i> Еволюція та імплементація політичних поглядів Стефана Стамболова (1870–1879 рр.)	68
<i>Наумов, С. О. (Харків)</i> «Малоросійський проект» XIX століття: до постановки питання	79
<i>Власенко, В. М. (Суми)</i> Українське культурне об'єднання в Болгарії	87

БОЛГАРИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ, СРСР ТА КРАЇНАХ СНД

<i>Хатлас, Е. (Познан)</i> Българите от Тараклия и Тараклийски район в миналото и днес	98
<i>Турков, В. В. (Суми)</i> Становище болгарської національної меншини України в 20-х – на початку 30-х рр. XX ст. (за фондами Державного архіву Харківської області)	103
<i>Кондратюк, Г. М. (Симферополь)</i> Болгары в условиях политики коренизации в Крымской АССР (20–30-е годы XX века)	107
<i>Стоянова, Е. П. (Київ)</i> Първият съветски езиковед-българист Делчо Дринов	111
<i>Колесник, В. А. (Одесса)</i> Грамматический портрет болгарских переселенческих говоров и этнокультурные границы	117
<i>Джелъова, А., Пачева В. (Мелитополь)</i> Изучаване на български език в Северното Приазовие	122

ІСТОРІЯ СЛАВІСТИКИ ТА БАЛКАНІСТИКИ

<i>Готовска-Хенце, Т. (София)</i> П. Й. Шафарик и дебатът на първите слависти за родната на старославянския книжовен език (1819–1833 г.)	128
<i>Лиман, С. И. (Харьков)</i> Киевская школа Кирилло-Мефодияны в XIX веке	140
<i>Муртузалиев, С. И. (Москва)</i> Грановский и славяно-болгарская проблематика	150

<i>Дроснева, Е. (Софія)</i> Виктор Григорович, българите и българистиката.	156
<i>Самойленко, О. Г. (Ніжин)</i> Внесок Володимира Качановського у розвиток балканістики в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.	177
<i>Саган, Г. В. (Київ)</i> Славистика в радянській Україні та діяльність А. І. Степовича з налагодження наукових зв'язків з ученими Югославії у 20–30-ті роки XX ст. . . .	183
<i>Самойленко, Н. І. (Полтава)</i> Соціальна історія Болгарії в українській історіографії (1986–2013 рр.).	189

СХІДНЕ ПИТАННЯ ТА «ВЕЛИКІ ІДЕЇ» НА БАЛКАНАХ

<i>Гоков, О. А. (Харьков)</i> «Восточный вопрос» и Персия (конец XVIII – последняя четверть XIX в.).	197
<i>Артамонова, К. Ю. (Харьков)</i> Подворье Киккского монастыря в грузинской Джавахетии во второй половине XIX в.	213
<i>Гришина, Р. П. (Москва)</i> Болгария и македонские болгары. 1878–1913 гг.	219
<i>Сквозников, А. Н. (Самара)</i> Македонский вопрос во внешней политике балканских государств в конце XIX – начале XX века.	232
<i>Агансон, О. И. (Москва)</i> Эволюция подходов Великобритании к Восточному вопросу в конце XIX – начале XX в. (на примере политики «косвенной вовлеченности» в Балканском регионе).	243
<i>Палангурски, М. Г. (Велико Търново)</i> Россия и болгарские попытки достижения национального суверенитета (1898–1903 гг.).	252
<i>Крючков, И. В. (Ставрополь)</i> Реакция венгерской общественности на Балканский кризис 1912–1913 гг. (по донесениям Генерального консульства России в Будапеште).	262
<i>Гусев, Н. С. (Москва)</i> Болгарские солдаты во время Балканских войн глазами русских очевидцев.	270
<i>Гуринова, О. Н. (Сизтл)</i> После Бухарестского мира: положение македонских земель в составе Сербии, Греции и Болгарии (1913–1914 гг.).	276

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТРАСФОРМАЦІЇ XX СТОЛІТТЯ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

<i>Ёлкин, А. И. (Харьков)</i> Вооруженные формирования и политическая ориентация русских военнослужащих в Польше (1920–1922 гг.).	284
<i>Татоли, Т. В. (Луганск)</i> Внешнеполитические концепции болгарских политических партий в начале Второй мировой войны.	291
<i>Стыкалин, А. С. (Москва)</i> Политика Венгрии в Трансильванском вопросе летом 1940 г. в контексте советской июньской военной акции в отношении Бессарабии	299
<i>Косик, В. И. (Москва)</i> Очерк о «заботливом» НГХ и его детище Хорватской православной церкви (1942–1945 гг.): к вопросу о метаморфозах в истории.	311
<i>Романюк, О. І. (Харків)</i> Політичні переходи на постюгославському та пострадянському просторах: порівняльний аналіз чинників розвитку.	325

ДЖЕРЕЛА І ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

<i>Посохов, С. И., Иващенко В. Ю. (Харьков)</i> Письма М. С. Дринова 1876–1885 гг. из фондов ЦГИАК Украины.	336
<i>Стоянов, И. (Велико Търново)</i> Документални свидетелства от руските архиви за дейността на първия директор на Народната библиотека по нейното окомплектоване с необходимия книжен фонд.	345
<i>Жванко, Л. М. (Харків)</i> Лист Василя Филоновича 1921 року як джерело з історії української еміграції в Болгарії.	350

- Станчев, М. Г. (Харьков)** «Дело 13-ти» (о процессе 1937–1938 гг. над так называемой «Болгарской контрреволюционной националистической организацией в Украине»). Продолжение. 357

РЕЦЕНЗІЇ

- Муртузалиев, С. И. (Москва)** Рецензия на книгу: *Смольянинова, Марина*. Васил Друмев (Митрополит Климент). София: Издательский центр «Боян Пенев», 2012. 440 с. 393
- Іріоглу, Ю. О. (Запоріжжя)** Рецензія на наукову збірку: Очерки истории, языка и культуры ольшанских болгар. Под общей редакцией доктора исторических наук, профессора В. И. Мильчева. *Київ*: Издательский Дом «Скиф», 2013. 392 с. 395
- Власенко, В. М. (Суми)** Драгомановські студії: Рецензія на книгу: Матеріали шостої та сьомої міжнародних наукових конференцій «Драгоманівські студії» / Міністерство закордонних справ України, Посольство України у Болгарії, Фондація «Мати Україна», Українська недільна школа. *Софія*: Бетапринт – Петрови и Сие, 2013. 200 с. 398
- Първанов, П. (Благоевград)** Рецензия за книгата: *Велева, М.* Как се прави история? Историографски студии. *София*: Издание на форум «България – Русия», 2013. 543 с. 401
- Христов, Д. (София)** Нова книга по история на българистиката: Рецензия за монографията: *Муртузалиев, С. И.* България в тени полумесяца. Изучение истории Болгарии и Османской империи в России (XV – первая половина XIX в.). *Москва*: Издательство «Таус» издательской группы «Мамонт», 2013. 408 с. 405
- Чижов, А. П. (Харьков)** Рецензия на монографию: *Муртузалиев, С. И.* България в тени полумесяца. Изучение истории Болгарии и Османской империи в России (XV – первая половина XIX в.). *Москва*: Издательство «Таус» издательской группы «Мамонт», 2013. 408 с. 410

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

- Иванова-Истаткова, А. В. (София)** Възраждане на българистиката (Трети международен конгрес, *София*, 2013 г.). 415
- Манасиева, И. (София)** Българската хуманитаристика в контекста на европейското научно дирене. Интердисциплинарна международна конференция, *София*, 31 октомври – 1 ноември 2013 г. 418
- Узенева, Е. С. (Москва)** Второе Всероссийское совещание славистов. 422
- Моргун, О. Г. (Харьков)** Научный симпозиум по османистике в Харькове. 426

IN MEMORIAM

- Булаховська, Ю. Л. (Київ)** Ще одна втрата української болгаристики. 429
- Горбань, І. П. (Львів)** Пішла у вічність Наталя Шумада. 430
- Станчев, М. Г. (Харьков)** Иссяк степной родник... Памяти Савелия Захаровича Новакова (1935–2013 гг.). 432
- Відомості про авторів.** 435

СЪДЪРЖАНИЕ

ПО СЛУЧАЙ 175-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА МАРИН ДРИНОВ

<i>Митрополит Русенски Наум (Димитров). (София)</i> Делото на академик Марин Дринов в паметта на Българската православна църква.	5
<i>Микитенко, О. О. (Київ)</i> Фолклористична діяльність М. Дринова як «енциклопедія слов'язознавства».	11
<i>Николова, Н. (София)</i> Стилони разновидности в научните трудове на Марин Дринов.	19
<i>Станчев, М. Г., Страшнюк, С. Ю. (Харьков)</i> Продолжая научную традицию: харьковская болгаристика между Дриновскими чтениями (1988–2013 гг.).	26
<i>Величкова, Цв. (София)</i> «Дигитален архив Марин Дринов» – резултати и перспективи.	44
<i>Бутучел, Р. (Санкт-Петербург)</i> Влашкие господари и борба за Видин: епизоди балканской политики второй половины XIV в.	50

ЕПОХАТА НА НАЦИОНАЛНОТО ВЪЗРАЖДАНЕ И УКРАИНСКО-БЪЛГАРСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ

<i>Леонтьева, А. А. (Москва)</i> «Потомки Абдуллаха» в болгарском обществе в конце XVII–XVIII вв. (по данным кадийских регистров).	54
<i>Свириденко, В. О. (Харків)</i> Церковно-національний рух доби Българського Відродження як «мирна революція».	60
<i>Миколенко, Д. В. (Харків)</i> Еволюція та імплементація політичних поглядів Стефана Стамболова (1870–1879 рр.).	68
<i>Наумов, С. О. (Харків)</i> «Малоросійський проект» XIX століття: до постановки питання.	79
<i>Власенко, В. М. (Суми)</i> Українське культурне об'єднання в Болгарії.	87

БЪЛГАРИТЕ В РУСКАТА ИМПЕРИЯ, СССР И СТРАНИТЕ ОТ ОНД

<i>Хатлас, Е. (Познан)</i> Българите от Тараклия и Тараклийски район в миналото и днес.	98
<i>Турков, В. В. (Суми)</i> Становище българської національної меншини України в 20-х – на початку 30-х рр. XX ст. (за фондами Державного архіву Харківської області).	103
<i>Кондратюк, Г. М. (Симферополь)</i> Болгары в условиях политики коренизации в Крымской АССР (20–30-е годы XX века).	107
<i>Стоянова, Е. П. (Київ)</i> Първият съветски езиковед-българист Делчо Дринов.	111
<i>Колесник, В. А. (Одесса)</i> Грамматический портрет болгарских переселенческих годов и этнокультурные границы.	117
<i>Джельова, А., Пачева, В. (Мелитополь)</i> Изучаване на български език в Северното Приазовие.	122

ИСТОРИЯ НА СЛАВИСТИКАТА И БАЛКАНИСТИКАТА

<i>Готовска-Хенце, Т. (София)</i> П. Й. Шафарик и дебатът на първите слависти за родината на старославянския книжовен език (1819–1833 г.).	128
<i>Лиман, С. И. (Харьков)</i> Киевская школа Кирилло-Мефодианы в XIX веке.	140
<i>Муртузалиев, С. И. (Москва)</i> Грановский и славяно-болгарская проблематика.	150

<i>Дроснева, Е. (София)</i> Виктор Григорович, българите и българистиката.	156
<i>Самойленко, О. Г. (Ніжин)</i> Внесок Володимира Качановського у розвиток балканістики в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.	177
<i>Саган, Г. В. (Київ)</i> Славістика в радянській Україні та діяльність А. І. Степовича з налагодження наукових зв'язків з ученими Югославії у 20–30-ті роки XX ст. . . .	183
<i>Самойленко, Н. І. (Полтава)</i> Соціальна історія Болгарії в українській історіографії (1986–2013 pp.).	189

ИЗТОЧНИЯТ ВЪПРОС И «ГОЛЕМИТЕ ИДЕИ» ЗА БАЛКАНИТЕ

<i>Гоков, О. А. (Харьков)</i> «Восточный вопрос» и Персия (конец XVIII – последняя четверть XIX в.).	197
<i>Артамонова, К. Ю. (Харьков)</i> Подворье Киккского монастыря в грузинской Джавахети во второй половине XIX в.	213
<i>Гришина, Р. П. (Москва)</i> Болгария и македонские болгары. 1878–1913 гг.	219
<i>Сквозников, А. Н. (Самара)</i> Македонский вопрос во внешней политике балканских государств в конце XIX – начале XX века.	232
<i>Агансон, О. И. (Москва)</i> Эволюция подходов Великобритании к Восточному вопросу в конце XIX – начале XX в. (на примере политики «косвенной вовлеченности» в Балканском регионе).	243
<i>Палангурски, М. Г. (Велико Търново)</i> Россия и болгарские попытки достижения национального суверенитета (1898–1903 гг.).	252
<i>Крючков, И. В. (Ставрополь)</i> Реакция венгерской общественности на Балканский кризис 1912–1913 гг. (по донесениям Генерального консульства России в Будапеште).	262
<i>Гусев, Н. С. (Москва)</i> Болгарские солдаты во время Балканских войн глазами русских очевидцев.	270
<i>Гуринова, О. Н. (Сиэтл)</i> После Бухарестского мира: положение македонских земель в составе Сербии, Греции и Болгарии (1913–1914 гг.).	276

СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ПРОМЕНИ В СТРАНИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА ПРЕЗ ХХ ВЕК

<i>Ёлкин, А. И. (Харьков)</i> Вооруженные формирования и политическая ориентация русских военнослужащих в Польше (1920–1922 гг.).	284
<i>Татоли, Т. В. (Луганск)</i> Внешнеполитические концепции болгарских политических партий в начале Второй мировой войны.	291
<i>Стыкалин, А. С. (Москва)</i> Политика Венгрии в трансильванском вопросе летом 1940 г. в контексте советской июньской военной акции в отношении Бессарабии.	299
<i>Косик, В. И. (Москва)</i> Очерк о «заботливом» НГХ и его детище Хорватской православной церкви (1942–1945 гг.): к вопросу о метаморфозах в истории.	311
<i>Романюк, О. І. (Харків)</i> Політичні переходи на постюгославському та пострадянському просторах: порівняльний аналіз чинників розвитку.	325

ИЗВОРИ И ИЗВОРОЗНАНИЕ

<i>Посохов, С. И., Иващенко В. Ю. (Харьков)</i> Письма М. С. Дринова 1876–1885 гг. из фондов ЦГИАК Украины.	336
<i>Стоянов, И. (Велико Търново)</i> Документални свидетелства от руските архиви за дейността на първия директор на Народната библиотека по нейното окомплектоване с необходимия книжен фонд.	345

Жванко, Л. М. (Харків) Лист Василя Филоновича 1921 року як джерело з історії української еміграції в Болгарії.	350
Станчев, М. Г. (Харьков) «Дело 13-ти» (о процессе 1937–1938 гг. над так называемой «Болгарской контрреволюционной националистической организацией в Украине»). Продолжение.	357

РЕЦЕНЗИИ

Муртузалиев, С. И. (Москва) Рецензия на книгу: <i>Смольянинова, Марина</i> . Васил Друмев (Митрополит Климент). София: Издательский центр «Боян Пенев», 2012. 440 с.	393
Іріоглу, Ю. О. (Запоріжжя) Рецензія на наукову збірку: Очерки истории, языка и культуры ольшанских болгар. Под общей редакцией доктора исторических наук, профессора В. И. Мильчева. Київ: Издательский Дом «Скиф», 2013. 392 с.	395
Власенко, В. М. (Суми) Драгомановські студії: Рецензія на книгу: Матеріали шостої та сьомої міжнародних наукових конференцій «Драгоманівські студії» / Міністерство закордонних справ України, Посольство України у Болгарії, Фундація «Мати Україна», Українська недільна школа. Софія: Бетапринт – Петрови и Сие, 2013. 200 с.	398
Първанов, П. (Благовезрад) Рецензия за книгата: <i>Велева, М.</i> Как се прави история? Историографски студии. София: Издание на форум «България – Русия», 2013. 543 с.	401
Христов, Д. (София) Нова книга по история на българистиката: Рецензия за монографията: <i>Муртузалиев, С. И.</i> България в тени полумесяца. Изучение истории Болгарии и Османской империи в России (XV – первая половина XIX в.). Москва: Издательство «Таус» издательской группы «Мамонт», 2013. 408 с.	405
Чижов, А. П. (Харьков) Рецензия на монографию: <i>Муртузалиев, С. И.</i> България в тени полумесяца. Изучение истории Болгарии и Османской империи в России (XV – первая половина XIX в.). Москва: Издательство «Таус» издательской группы «Мамонт», 2013. 408 с.	410

НАУЧЕН ЖИВОТ

Иванова-Истаткова, А. В. (София) Възраждане на българистиката (Трети международен конгрес, София, 2013 г.).	415
Манасиева, И. (София) Българската хуманитаристика в контекста на европейското научно дирене. Интердисциплинарна международна конференция, София, 31 октомври – 1 ноември 2013 г.	418
Узенева, Е. С. (Москва) Второе Всероссийское совещание славистов.	422
Моргун, О. Г. (Харьков) Научный симпозиум по османистике в Харькове.	426

IN MEMORIAM

Булаховська, Ю. Л. (Київ) Ще одна втрата української болгаристики.	429
Горбань, І. П. (Львів) Пішла у вічність Наталія Шумада.	430
Станчев, М. Г. (Харьков) Иссяк степной родник... Памяти Савелия Захаровича Новакова (1935–2013 гг.).	432
ЗА АВТОРИТЕ.	435

**Друкується за підтримки Харківської міської ради
та общини Панагюриште (Болгарія)**

**ДРИНОВСЬКИЙ ЗБІРНИК
ТОМ VII**

Українська
Перше видання

Редактор **Светлана Филчева**
Художник **Константин Жеков**
Графічний дизайн **Ваня Кривокапова**

www.baspress.com

ISBN 978-954-322-812-6

Підписано до друку 2013 р.   Формат 167 × 237 mm
Ум. друк. арк. 27,+   Наклад 300 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, пл. Свободи, 4
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13. 01. 2009 р.
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна.
Тел.: 705-24-32